



10 ΑΥΓ. 2012

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ
ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ, ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ
ΚΑΙ ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ
ΓΡΑΦΕΙΟ ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΕΥΤΙΚΟΥ
ΕΛΕΓΧΟΥ

Αθήνα, 6.8.2012

Αρ. Πρωτ.: ΥΠ.ΠΑΙ.Θ.Π.Α./ΓΡ.ΑΝ.ΥΠ./Κ.Ε./9

Ταχ. Δ/ση: Μπουμπουλίνας 20
Ταχ. Κώδ : 106 82
Τηλέφωνο : 2131322-362, 363, 368
Fax : 210-82.01.426

ΠΡΟΣ: Βουλή των Ελλήνων
Δ/ση Κοινοβουλευτικού Ελέγχου
Τμήμα Ερωτήσεων
ΚΟΙΝ: 1. Βουλευτή κ. Βύρωνα Πολύδωρα

Θέμα: Απάντηση στη με αριθμό πρωτοκόλλου 239/19.7.2012 Ερώτηση

Σε απάντηση της με αριθμ. πρωτοκόλλου 239/19.7.2012 Ερώτησης του Βουλευτή κ. Βύρωνα Πολύδωρα και σύμφωνα με τα στοιχεία που έθεσαν υπόψη μας οι αρμόδιες υπηρεσίες, σας γνωρίζουμε τα εξής:

Το στέγαστρο του ναού του Επικούριου Απόλλωνα των Βασσών Φιγαλείας είναι μια περίκλειστη εφελκυσμένη κατασκευή, που καλύπτει επιφάνεια περίπου 1.500 τ.μ., τα κύρια στοιχεία της οποίας είναι i) η εφελκυσμένη μεμβράνη, ένα σύνθετο ύφασμα από πολυεστερικό πλέγμα ενισχυμένο με PVC, που έχει συνολική επιφάνεια 4.500 τ.μ. περίπου ii) τα μεταλλικά στοιχεία της ανωδομής, κατακόρυφοι στύλοι και φέροντα καλώδια, πάνω στα οποία τεντώνεται η μεμβράνη, και iii) η θεμελίωση που αποτελείται από στοιχεία οπλισμένου σκυροδέματος (που είναι πακτωμένες οι άκρες των καλωδίων), τα οποία συγκρατούνται από προεντεταμένα αγκύρια πακτωμένα στο βραχώδες υπόβαθρο.

Το εν λόγω στέγαστρο κατασκευάστηκε το 1987 για να προστατεύει το μνημείο από τις δράσεις των καιρικών φαινομένων (βροχή, παγετός κ.λπ.), και πιο συγκεκριμένα την ευπαθή και με πολλές βλάβες θεμελίωση της αρχαίας κατασκευής και το ασβεστολιθικό δομικό υλικό της, το οποίο (αν και σκληρό) δεν είναι ανθεκτικό λόγω της πολυπτυχωμένης διαστρωμάτωσής του και των πολλών ασυνεχειών που παρουσιάζει. Επισημαίνεται ότι λόγω της τοποθεσίας που ευρίσκεται ο ναός του Επικούριου Απόλλωνα (σε υψόμετρο 1.130 μ., στη δυτική Πελοπόννησο) οι δράσεις των καιρικών φαινομένων που επιδρούν σε αυτό είναι ιδιαίτερες δυσμενείς (ενδεικτικά, μόνο, αναφέρεται ότι στο γειτονικό μετεωρολογικό σταθμό της Ανδρίτσαινας καταγράφονται τιμές ετήσιου ύψους βροχοπτώσεων από τις υψηλότερες στον ελλαδικό χώρο, ενίοτε δε οι υψηλότερες).

Ο συνδυασμός της μεγάλης αξίας του μνημείου (ως γνωστόν θεωρείται ένα από τα σημαντικότερα κτήρια του δυτικού πολιτισμού), των προαναφερθεισών αδυναμιών αυτοπροστασίας του, και των ακραίων δυσμενών καιρικών φαινομένων που επικρατούν στην περιοχή του, ήταν αυτός που επέβαλλε την εγκατάσταση στεγάστρου, και μάλιστα περίκλειστης μορφής, για την προστασία του. Αξίζει να προστεθεί ότι αυτός ο συνδυασμός είναι σπάνιος, αν όχι μοναδικός, κάτι που εξηγεί γιατί παρόμοιο έργο παθητικής συντήρησης δεν συναντάται αλλού, σε αυτή την κλίμακα τουλάχιστον.

Επίσης, επισημαίνεται ότι οι θετικές επιπτώσεις του στεγάστρου στο ναό έχουν διαπιστωθεί, ήδη, από τα μέσα της δεκαετίας του 1990, αφού το στέγαστρο επέφερε εξομάλυνση των θερμοκρασιακών μεταβολών, ανέκοψε το φαινόμενο των καθιζήσεων της θεμελίωσης (αφού τα όμβρια ύδατα δεν διεισδύουν πλέον στο υδροδιαλυτό αργιλικό υπόστρωμα που παρεμβάλλεται μεταξύ της θεμελίωσης και του βράχου), περιόρισε σημαντικά τη δράση των μικροοργανισμών στις επιφάνειες των λίθων, και απέτρεψε περαιτέρω απομείωση του υλικού των λίθων που επιβάλουν η διαλυτική δράση των όμβριων υδάτων και ο παγετός. Ενδεικτικά αναφέρουμε ότι έχει μετρηθεί από τους επιστήμονες, που απασχολούνται στο έργο αποκατάστασης, ότι οι εκτεθειμένες ύπτιες επιφάνειες των λίθων του μνημείου φθείρονταν με ρυθμό μεγαλύτερο από ένα δέκατο του χιλιοστού ανά δεκαετία, φαινόμενο που φυσικά ανακόπηκε με την κατασκευή του στεγάστρου. Επίσης, ότι λόγω του περιορισμού των βιολογικών

επικαθίσεων στα αρχαία αρχιτεκτονικά μέλη, που επιτεύχθηκε με την κατασκευή περίκλειστου στεγάστρου ημιδιαφανούς υλικού κάλυψης, το μνημείο απώλεσε την γκρι απόχρωση που για πολλούς αιώνες διατηρούσε, και επανέκτησε το χρωματισμό του υλικού δόμησής του. Αξίζει να αναφερθεί, επιπρόσθετα, ότι η ύπαρξη περίκλειστου στεγάστρου παρέχει τη δυνατότητα να εκτελούνται στερεωτικές εργασίες στο μνημείο σχεδόν σε όλη τη διάρκεια του χρόνου, διευκολύνοντας το έργο αποκατάστασης του ναού που εκτελείται από το 2001.

Κατά την κρίση της Επιστημονικής Επιτροπής «Συντήρηση Ναού Επικούριου Απόλλωνα» του Ταμείου Διαχείρισης Πιστώσεων για την Εκτέλεση Αρχαιολογικών Έργων, που είναι αρμόδια για θέματα αποκατάστασης, προστασίας και ανάδειξης του μνημείου, μέλος της οποίας είναι και η εκάστοτε προϊσταμένη αρχή της αρμόδιας για την περιοχή Ζ' Εφορείας Προϊστορικών και Κλασικών Αρχαιοτήτων, από τα παραπάνω προκύπτει πρόδηλα και τεκμηριωμένα η αναγκαιότητα και η χρησιμότητα του στεγάστρου προστασίας του μνημείου των Βασσών. Πρέπει να συμπληρωθεί ότι αναμφισβήτως η εγκατάσταση του στεγάστρου στο ναό του Βασίτα Απόλλωνα είχε και μία πολύ αρνητική συνέπεια, την αποστέρωση της θέασης του μνημείου από μεγάλη ή μέση απόσταση –οι επισκέπτες του χώρου μπορούν να θαυμάσουν το μνημείο μόνο εφόσον εισέλθουν στο στέγαστρο προστασίας του. Η Επιτροπή, όμως, διαχρονικά έχει διατυπώσει την άποψη ότι τα οφέλη που απορρέουν από την κατασκευή του στεγάστρου αντισταθμίζουν την προαναφερθείσα αρνητική συνέπειά του και ως εκ τούτου δικαιολογούν την ύπαρξή του για όσο θα διαρκέσουν οι στερεωτικές εργασίες στο μνημείο. Η Διεύθυνση Αναστήλωσης Αρχαίων Μνημείων, επίσης, θεωρεί απολύτως αναγκαία την εφαρμογή του συνόλου του προγράμματος αποκατάστασης, ανάδειξης και προστασίας του τόσο σημαντικού για την ιστορία της αρχαίας ελληνικής αρχιτεκτονικής ναού.

Όμως με την πάροδο και της δεύτερης δεκαετίας από την κατασκευή του στεγάστρου του ναού, έχουν αρχίσει να παρατηρούνται αρκετές φθορές, τοπικού χαρακτήρα, σε διάφορα στοιχεία του στεγάστρου, οι οποίες αποκαταστάθηκαν ή αποκαθίστανται, οφειλόμενες όλες στην παλαιότητα της κατασκευής και κατ' επέκταση στη φυσική γήρανσή της. Για την αναβάθμιση της κατάστασης διατήρησης του στεγάστρου του ναού, με στόχο να εξασφαλιστεί η δυνατότητα προστασίας του μνημείου από το υπάρχον στέγαστρο για αρκετά έτη στο μέλλον, η Επιτροπή σε συνεργασία με το Τ.Δ.Π.Ε.Α.Ε., έχει προβεί στις ενέργειες που επιγραμματικά περιγράφονται ακολούθως:

Α) Ενίσχυση – συντήρηση της θεμελίωσης του στεγάστρου.

Το Μάιο και το πρώτο δεκαήμερο του Ιουνίου του 2012 εκτελέστηκαν εργασίες για την ενίσχυση - συντήρηση της θεμελίωσης του στεγάστρου προστασίας του ναού του Επικούριου Απόλλωνα, για τις οποίες δαπανήθηκε το ποσό των 47.970,00 €. Πιο συγκεκριμένα, οι εν λόγω εργασίες αφορούσαν στην κατασκευή 12 νέων αγκύριων (επί συνόλου υπαρχόντων που υπερβαίνει τα 200) για ενίσχυση έξι θεμελίων που έχουν αγκύρια αναγνωρισμένα (από εξειδικευμένο παλαιότερο έλεγχο) ως ελαττωματικά, στην αντισεισμική προστασία των εμφανών μεταλλικών στοιχείων των θεμελίων και στη συντήρηση των πρισματικών στοιχείων από οπλισμένο σκυρόδεμα των θεμελίων του στεγάστρου.

Οι εργασίες για τη ενίσχυση - συντήρηση της θεμελίωσης του στεγάστρου πραγματοποιήθηκαν από την εταιρεία ΕΥΚΤΙΤΟΣ ΤΕΧΝΙΚΗ Α.Ε., με τη διαδικασία της απ' ευθείας διαπραγμάτευσης με δημοσιότητα, στο πλαίσιο έργου που εκτελείται με αυτεπιστασία, υπό την εποπτεία της Επιτροπής. Το έργο αυτεπιστασίας αποτελεί το πρώτο υποέργο της Πράξης «Αποκατάσταση βορειότερων τμημάτων μακρών πλευρών ναού Επικούριου Απόλλωνα Βασσών», έχει τον ίδιο τίτλο με την Πράξη και προϋπολογισμό 1.650.000,00 €. Η προαναφερθείσα Πράξη έχει ενταχθεί στο Επιχειρησιακό Πρόγραμμα «Ανταγωνιστικότητα και Επιχειρηματικότητα» του Ε.Σ.Π.Α. 2007-2013, και περιλαμβάνει δύο υποέργα συνολικού προϋπολογισμού 3.000.000,00 €.

Β) Έλεγχος της κατάστασης διατήρησης των μεταλλικών στοιχείων της ανωδομής του στεγάστρου.

Για τον εντοπισμό των φθαρμένων μεταλλικών στοιχείων της ανωδομής του στεγάστρου, πραγματοποιήθηκαν το Σεπτέμβριο του 2011 μη καταστρεπτικοί έλεγχοι της κατασκευής από πιστοποιημένη ελληνική εταιρεία με διεθνές κύρος, την Ε.Β.Ε.Τ.Α.Μ. Α.Ε. Οι εν λόγω έλεγχοι πραγματοποιήθηκαν εντός των πλαισίων του υποέργου αυτεπιστασίας, ανατέθηκαν με τη διαδικασία της απ' ευθείας ανάθεσης με δημοσιότητα, και κόστισαν 9.102,00 €. Τα αποτελέσματα των ελέγχων αξιολογήθηκαν από την Επιτροπή και χρησίμευσαν στη διαμόρφωση των τεχνικών προδιαγραφών των εργασιών που προγραμματίζονται να πραγματοποιηθούν σύντομα για τη συντήρηση των μεταλλικών στοιχείων της ανωδομής του στεγάστρου.

Γ) Αντικατάσταση της υπάρχουσας μεμβράνης και συντήρηση των μεταλλικών στοιχείων της ανωδομής του στεγάστρου.

Για τη συντήρηση της ανωδομής του στεγάστρου του μνημείου προγραμματίζεται πολύ σύντομα (πιθανότατα εντός του ερχόμενου Σεπτεμβρίου) να προκηρυχθεί, με διεθνή διαγωνισμό, σχετικό έργο, προϋπολογισμού 1.350.000,00 €. Το εν λόγω έργο, που αποτελεί το δεύτερο υποέργο της ενταγμένης στο Ε.Σ.Π.Α. Πράξης που αναφέρθηκε παραπάνω, θα έχει τίτλο «Προμήθεια και εγκατάσταση νέας μεμβράνης και νέων μεταλλικών στοιχείων στην ανωδομή του στεγάστρου προστασίας του ναού του Επικούριου Απόλλωνα των Βασσών» και θα περιλαμβάνει:

i) την προμήθεια μεμβράνης PVC, ενισχυμένης με ύφασμα πολυεστερικών ινών, εμποτισμένης με πρόσθετα χημικά σταθεροποιητικά και με επίστρωση αντιρρυπαντικής επάλειψης τύπου PVDF, ημιδιαφανής, συνολικής επιφανείας περίπου 4.500 τ.μ., καθώς επίσης και εγκατάσταση της νέας μεμβράνης στο στέγαστρο, εργασία που θα συμπεριλάβει, πρόδηλα, την αποξήλωση της υπάρχουσας μεμβράνης, συνολικού βάρους περίπου 6 τ., την απομάκρυνσή της από τον αρχαιολογικό χώρο και τη διάθεσή της με τρόπο που δεν θα είναι επιβλαβής στο περιβάλλον, και

ii) την προμήθεια χαλύβδινων συρματόσχοινων (κυρίως), κοχλιών, ελασμάτων κ.α., και εγκατάσταση τους στην ανωδομή του στεγάστρου, εργασία που θα συμπεριλάβει την αποσυναρμολόγηση των υπάρχοντων αντίστοιχων μεταλλικών στοιχείων του στεγάστρου, την απομάκρυνσή τους από τον αρχαιολογικό χώρο και τη διάθεσή τους με τρόπο που δεν θα είναι επιβλαβής στο περιβάλλον, καθώς επίσης και τη συντήρηση (αντιοξειδωτική προστασία κ.α.) των μεταλλικών στοιχείων από τα υπάρχοντα που θα παραμείνουν στην κατασκευή μετά από την εγκατάσταση των νέων.

Σημειώνεται, τέλος, ότι αναφορικά με την αντικατάσταση του υπάρχοντος στεγάστρου από νέο με διάφανο υλικό κάλυψης, η Επιτροπή δεν αντιτίθεται σε ένα τέτοιο ενδεχόμενο (μάλιστα θεωρείται ότι μία τέτοια εξέλιξη θα ήταν ευκαταία), υπό την προϋπόθεση ότι το νέο στέγαστρο θα εξασφαλίζει παρόμοια ή υψηλότερα επίπεδα προστασίας του μνημείου με αυτά του υπάρχοντος στεγάστρου. Οι λόγοι που αιτιολογούν γιατί η Επιτροπή δεν εισηγήθηκε να ενταχθεί στο Ε.Σ.Π.Α. ένα τέτοιο έργο (αντικατάστασης του υπάρχοντος στεγάστρου από νέο άλλης μορφής και διαφορετικής στατικής λειτουργίας που θα επέτρεπε διαφανές υλικό κάλυψης) στηρίζονται αφενός στην πεποίθηση ότι το υπάρχον στέγαστρο επιτυγχάνει τους στόχους για τους οποίους κατασκευάστηκε και αφετέρου στην εκτίμηση ότι μια ενδεχόμενη αντικατάσταση του στεγάστρου (αντιθέτως με τη συντήρησή του) θα αποδεικνυόταν πολύ δαπανηρή και χρονοβόρα, ενώ θα είχε και αρνητικές συνέπειες στο έργο αποκατάστασης του μνημείου (αποστέρωση κονδυλίων, απασχόληση των μελών του Τεχνικού Γραφείου της Επιτροπής για πολύ μεγάλο χρονικό διάστημα, διακοπή των εργασιών επί του μνημείου για μεγάλο διάστημα).

Ο ΑΝΑΠΛΗΡΩΤΗΣ ΥΠΟΥΡΓΟΣ
ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΤΖΑΒΑΡΑΣ



Εσωτερική Διανομή:

1. Υπουργείο Παιδείας και Θρησκευμάτων, Πολιτισμού και Αθλητισμού, Από το πρωτότυπο...
Γραφείο Κοινοβουλευτικού Ελέγχου
2. Γραφείο Γενικής Γραμματέως Πολιτισμού
3. ΔΙΠΚΑ
4. ΔΑΑΜ
5. Ζ' ΕΠΚΑ
6. ΕΥΠΟΤ
7. ΤΔΠΕΑΕ

ΑΚΡΙΒΕΣ ΦΩΤΟΑΝΤΙΓΡΑΦΟ

Αθήνα, 10/8/2012